

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทย จำเป็นต้องจัดให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเพราะการจัดการศึกษา จะส่งผลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นำไปสู่การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งประเทศไทยกำลังเกิดภาวะวิกฤตอย่างรุนแรง (สำเนียง กันทะวงษ์. 2547 : 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามมาตรา 81 ได้บัญญัติให้มีกฎหมายการศึกษาขึ้นเป็นฉบับแรกของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีจุดมุ่งหมายไปที่การพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่พึงปรารถนาอย่างสมบูรณ์ เพื่อให้คนไปพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของโลก การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีการปฏิรูปองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา โดยมีสาระสำคัญตามเอกสารปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2545 ของสำนักปฏิรูปการศึกษา มีสาระหลักการสำคัญคือ ปฏิรูปการศึกษา ให้การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีความสอดคล้องกัน สามารถถ่ายโอนกันได้ เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีการปฏิรูปหลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหา สาระ วิธีการจัดการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีสิทธิจัดตั้งสถานศึกษาและบริหารสถานศึกษา เน้นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาลงสู่ระดับท้องถิ่น และเอกชน ปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ครูต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง เน้นมาตรฐานจรรยาบรรณทางวิชาชีพครู การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปฏิรูปทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้เพื่อจัดการศึกษา เน้นจัดสรรทรัพยากรให้ผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเป็นระบบ มีระบบทรัพยากรที่ดี มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้ จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคือการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลผลิต และการบริการทางการศึกษา รับผิดชอบต่อคุณภาพของผู้จบการศึกษาระดับทุกระดับการศึกษาที่จะมีความสมบูรณ์และสมดุลในการเป็นมนุษย์ปัญญา มนุษย์คุณธรรมและมนุษย์ที่ปรับตัวเก่งเรียนรู้ตลอดเวลาก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของสังคม

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการการเรียนรู้เพื่อความความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 4 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 27) การพัฒนาคนต้องพัฒนาด้วยการให้การศึกษาเพื่อให้เกิดปัญญาแล้วนำไปแก้ไขปัญหา (เสรี พงศ์พิศ. 2546 : 1) จากการมุ่งปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นการสนับสนุนส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และความจำเป็นของการศึกษาได้เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดกับประชาชน แต่ในขณะเดียวกันข้อจำกัดด้านทรัพยากร และงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษากลับมีภาวะผกผันกับความต้องการทางการศึกษาของประชาชน ภาครัฐไม่สามารถระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาจากแหล่งอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาไว้ใน หมวด 1 มาตรา 9 กล่าวถึงการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ตามความใน ข้อ (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้แก่ มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม และความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริม และให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสม และความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 54-61) จะเห็นได้ว่า การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อ การศึกษาเป็นหัวใจหลักในการจะพัฒนาการศึกษาของชาติ เพราะปัจจัยหลักของการพัฒนา คือทรัพยากรอัน ได้แก่ ทุกสิ่งที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมของ

องค์การ หรือหน่วยงานบรรล่วัตถุประสงค์ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงิน และทรัพยากร ข้อมูลสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2546 : 46)

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2549 ซึ่งกล่าวถึงการจัดนโยบายการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคนและสังคม โดยมีเป้าหมายคือ 1) ทุกส่วนของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีส่วนร่วมระดมทุนเพื่อการเรียนรู้ของคนไทย 2) เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนจัดการด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในระดับเอกชนมีศักยภาพในการจัดมากขึ้น 3) มีการจัดสรรทรัพยากรจากการร่วมลงทุนของทุกส่วนในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพความหลากหลาย และสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ นอกจากเป้าหมายแล้ว แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2549 ได้กำหนดกรอบดำเนินงานดังนี้ 1) ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อจัดการด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมอย่างเพียงพอ 2) จัดระบบวิธีการจัดทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมที่สร้างความเสมอภาคเป็นธรรม 3) การจัดระบบการบริหารและการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามโครงสร้างการกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากร 4) จัดระบบการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา เพื่อประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 30 -31) โดยตามขอบข่ายงานภารกิจของการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย การจัดทรัพยากร การระดมทรัพยากร การจัดหารายได้และผลประโยชน์ กองทุน กุ๊ยมเพื่อการศึกษาและกองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 45-47)

การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างจริงจัง ความสำเร็จของการศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเท่านั้น พระราชบัญญัติ และกฎระเบียบ เปรียบเสมือนแบบแปลนทางการก่อสร้าง การปฏิบัติของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนสื่อมวลชน คือ การก่อสร้างที่มีสิ่งทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานสำเร็จเป็นรากฐานที่มั่นคงของทุกชีวิต และสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 5) ประชาชนในชาติบางส่วนยังมีการศึกษาคำไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ หรือไม่รู้หนังสือ ทั้งยังมีการผ่าน การศึกษาอบรมมาเพียงระดับประถมศึกษาทำให้เป็นปัญหาในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน คุณภาพชีวิตในการดำเนินชีวิตไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ ทางแก้ที่ได้กระทำคือจัดตั้งหน่วยงานให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่แก่บุคคลทั่วไปที่ต้องการพัฒนาตนเองและเพิ่มวุฒิทางการศึกษา ตลอดจนให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ การศึกษา

นอกโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ตามความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เพิ่มรายได้ เพิ่มทักษะ เพิ่มอาชีพ โดยไม่จำกัดความรู้ของผู้เรียน จัดการศึกษาให้ตั้งแต่ผู้ไม่รู้หนังสือ คนพิการ กลุ่มแรงงานที่ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ผู้ต้องขังในเรือนจำ และประชาชนชาวเขา ชาวเล ที่การศึกษาในระบบไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้ โดยจัดกระบวนการศึกษาให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองมากกว่าการสอน จัดการศึกษาตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเอง พึ่งพาตนเอง ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดี ในสังคม (อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. 2544 : 42-47) สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดหลักการ และยุทธศาสตร์ การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาอันเป็นการสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปสาระได้ คือ หลักการดำเนินงานให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใช้ชุมชนเป็นฐาน ให้ชุมชนเข้ามากำหนดแนวทางการกระบวนการเรียนรู้ จัดการศึกษาในชุมชน ยึดหลักการมีส่วนร่วม ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมประเมินผลงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น ผู้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เงินงบประมาณ และควบคุม การดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เป็นผู้สนับสนุน มุ่งเน้นให้ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ ภูมิปัญญาในชุมชนเป็นเครือข่ายจัดการศึกษา โดยใช้บุคลากร อาคารสถานที่ ของเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล นักศึกษาสายสามัญ และใช้ภูมิปัญญาในชุมชน สอนวิชาชีพ ใช้อาคารสถานที่ของชุมชน จัดการเรียนการสอนวิชาชีพ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547 : 5-8)

การศึกษานอกโรงเรียนทั่วประเทศ ได้ดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อมุ่งผลตามแนวคิดดังกล่าว โดยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนขึ้นในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศให้เป็นแหล่งความรู้ ที่จัดส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้คนในชุมชนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะทำให้บุคคลครอบครัว ชุมชน พึ่งพาตนเองได้ และมีความเข้มแข็งในที่สุด (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2544 : 5) ทรัพยากร ที่สำคัญในศูนย์การเรียนชุมชน คือ นักศึกษา ครูศูนย์การเรียนชุมชน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน สื่อการเรียน ได้แก่ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีทัศน์ จานรับสัญญาณดาวเทียม เครื่องรับวิทยุ เครื่องเล่นเทป และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน พบปัญหาในการดำเนินการด้านระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียน ชุมชนทั้ง ๆ ที่มียุทธศาสตร์และมาตรการในการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน คือ ใช้ชุมชนเป็นฐาน ใช้หลักการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้ต้นทุนทางสังคม และเครือข่าย ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นแนวทางปฏิบัติ

ปัญหาของสภาพการณ์ การพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ทรัพยากรในการ ดำเนินการ ยังไม่สามารถตอบสนองนโยบาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนได้ เช่น ปัญหาจากทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรส่วนบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการ (ศุภร บุญราช. 2544 : บทคัดย่อ)

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้ปฏิรูปการจัดบริการและการบริหารการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อยกระดับการศึกษา และสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้กับประชาชนนอกโรงเรียน โดยได้กำหนดประเด็นในการดำเนินงาน กล่าวคือ การพัฒนาคน และสังคมที่มีคุณภาพ การขจัดความยากจนระดับบุคคล การรักษาความมั่นคงของรัฐ และการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และสังคม เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงาน ได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน กล่าวคือ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เรียน มุ่งแก้ปัญหาสร้างชีวิตใหม่ เปิดโอกาสช่องทางการเรียนรู้สู่ทุกคน ส่งเสริม สนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย และพันธมิตรจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติ คือ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ จากผู้จัดมาเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

การดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ใช้ความรู้ ความสามารถของแต่ละ บุคคลในการแก้ปัญหาและ หาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนชุมชนไม่เท่ากันไม่ครบทุกตำบล เช่น ศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 16 แห่ง ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ บางปะอิน มีจำนวน 6 แห่ง ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมหาราช มีจำนวน 1 แห่ง เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ไปใช้ ในการดำเนินงานและการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

ความต้องการ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อ เป็นแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและให้ เหมาะสมกับบริบทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความสำคัญของการวิจัย

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสิ่งสำคัญ มากที่จะทำให้การศึกษาเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จึง จำเป็นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องมีวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการระดมทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้แนวทางที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ในเรื่องการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารการศึกษานอก โรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิธีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนเกิดประ โยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาของชาติ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย

1.1.1 ขั้นศึกษาความต้องการแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา จำนวน 4,706 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 16 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่ จำนวน 103 คน ประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 103 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 103 คน นักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2/2547 จำนวน 4,381 คน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2548)

1.1.2 ขั้นศึกษาการพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีวุฒิปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาหรือในหน่วยงานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 คน

1.1.3 ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 17 คน

1.1.4 ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 103 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย

1.2.1 ขั้นศึกษาความต้องการแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา จำนวน 40 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่ จำนวน 8 คน ประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 8 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 8 คน นักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2/2547 จำนวน 8 คน

1.2.2 ขั้นศึกษาการพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยมีวุฒิปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาหรือในหน่วยงานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

1.2.3 ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 17 คน

1.2.4 ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 103 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ความต้องการแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 การพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

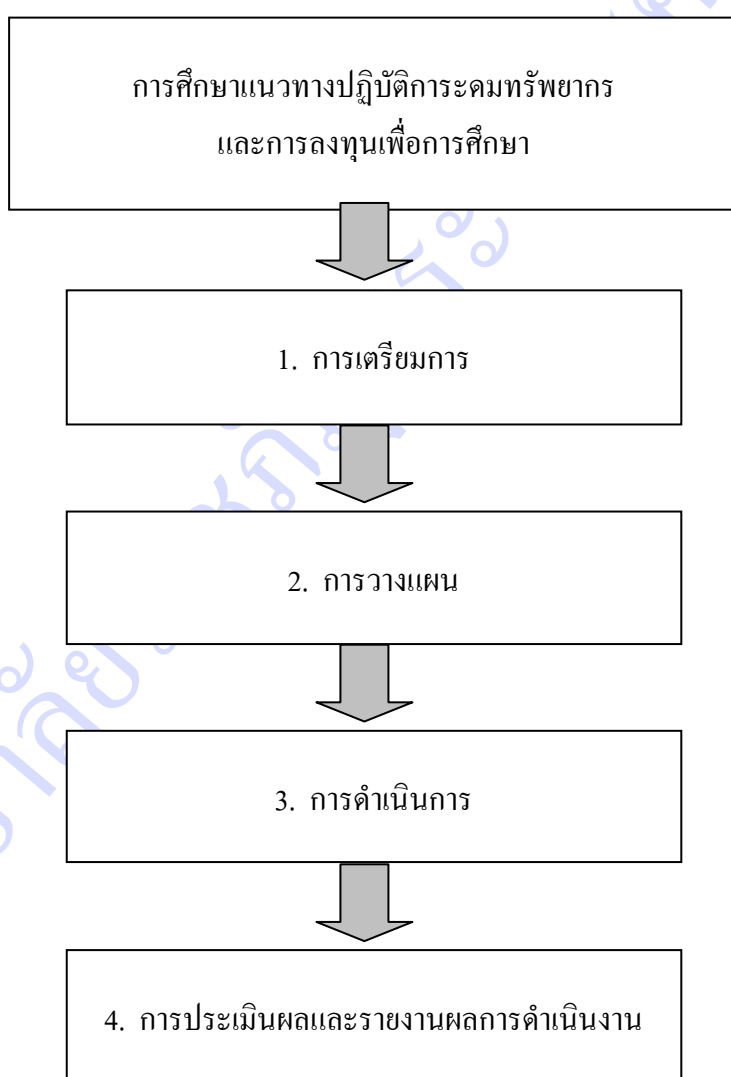
2.3 ความเหมาะสมของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.4 ความเป็นไปได้ของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. กรอบความคิดในการวิจัย

การพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัยจากการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จากเอกสารของทางราชการและนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 45-46) ; สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544 : 114-116) ; พนิจดา วีระชาติ (2542 : 41-42) ; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 137 - 158) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 16) และอาร์กซ์ อินทร์พยุง (2546 : 34 - 41) ก่อนจะสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา หมายถึง การนำมาหรือจัดหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ได้มาซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถนำมาสนับสนุน ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และมีคุณภาพ ครอบคลุมทั้งที่เป็นตัวเงิน บุคลากร เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการ และให้ผลอย่างความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเดิมที่เป็นอยู่

2. ความต้องการของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง รายการปฏิบัติงานที่มีความสอดคล้องตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา ซึ่งได้มาจากการประชุม โดยใช้แบบสอบถามความต้องการแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. การพัฒนาแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ขั้นตอนและรายการปฏิบัติของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ที่ตรงตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา และตรงตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การเตรียมการ หมายถึง สำรวนักเรียนที่มีความต้องการได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษา การวิเคราะห์ศักยภาพของนักศึกษาที่สามารถมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาเป็นรายบุคคล

3.2 การวางแผน หมายถึง การรับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง จากองค์กร สมาคม มูลนิธิ เอกชน สถาบันศาสนา นักศึกษา ศิษย์เก่า ชุมชน และสถานประกอบการ การจัดระบบการใช้ทรัพย์สินอย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่า และประหยัด

3.3 การดำเนินการ หมายถึง การจำหน่าย ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ผลงานของนักศึกษา ให้เป็นรายได้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดเก็บค่าเช่า อาคาร สถานที่ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ของนักศึกษาเพื่อระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อ การศึกษา

3.4 การประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน หมายถึง กำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบ รายงานผลการดำเนินงานการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

4. ความเหมาะสมของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ระดับคะแนน ความเหมาะสมของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำไปใช้ได้จริงภายใต้บริบทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยวัดจากความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งแบ่งค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5. ความเป็นไปได้ของแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ระดับคะแนนความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำไปใช้ได้จริงภายใต้บริบทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยวัดจากความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่ง ค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

6. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาหรือในหน่วยงานทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

7. ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2/2547

8. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง สถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน โดยความร่วมมือของสมาชิก และองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเป็นสถานที่ที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการถ่ายทอดวิทยาการ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน ให้สมาชิกที่มีอยู่ในชุมชน สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง

9. สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

10. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ผู้ได้รับการแต่งตั้ง และเข้ารับการอบรมเป็นครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานในลักษณะประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติ ตาม

เกณฑ์ ที่สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนกำหนดมีหน้าที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียน การสอน วัดผลประเมินผลการศึกษา จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบ

11. นักศึกษาสายสามัญ หมายถึง นักศึกษาสายสามัญ ภาคเรียนที่ 2/2547 ของ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 16 อำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพระนคร- ศรีอยุธยา

12. ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระ นคร- ศรีอยุธยา หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจำนวน 16 อำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถนำแนวทาง ปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนชุมชนไปเป็นแนวทางการ ปฏิบัติประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานบริหารของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยขึ้น

2. ผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนคร- ศรีอยุธยา ครูศูนย์การเรียนชุมชน ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาสามารถนำแนวทางปฏิบัติการระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาไปพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนชุมชน ให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

3. สถานศึกษาที่มีบริบทและหลักการบริหารที่คล้ายคลึงกัน สามารถนำแนวทาง ปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์การได้ อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล